

**Załącznik 2 – Arkusz oceny produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego
wraz z objaśnieniem kryteriów**

Temat innowacyjny: 1. Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania
wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

Nazwa projektodawcy: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu

Tytuł projektu: Zintegrowany Model Kulturoterapii w Pedagogice Młodzieży Zagrożonej
Wykluczeniem Społecznym

Numer umowy: POKL. 07.02.02-06-107/10-03

Ekspert (imię i nazwisko): Antoni Rutka

Data wypełnienia arkusza:

Przydatność produktu innowacyjnego	Waga (0-1)	Oce na prod uktu (1-5)	Ocena ogólna (waga x ocena)	Uwagi i komentarze
1. Zgodność produktu ze strategią w zakresie celu i grupy docelowej	0,10	4	0,40	Biorąc pod uwagę cel, któremu ma służyć opracowana metodologia, jest ona adekwatna w stopniu dobrym, wystarczającym, aby zamierzony cel osiągnąć. Dobór rozwiązań metodologicznych zastosowanych wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym jest właściwy. W porównaniu do innych – podobnych projektów innowacyjnych z tego samego Tematu – walidowany produkt finalny odróżnia się szerszym ujęciem grupy docelowej odbiorców – są nimi w tym projekcie uczniowie szkół gimnazjalnych oraz rodzajem zastosowanej formy interwencji – zastosowaniem różnych rozwiązań z zakresu kulturoterapii jako profilaktyki wykluczenia społecznego, którym jest zagrożona młodzież gimnazjalna – w szczególności

				<p>pochodząca z „trudnych” środowisk wychowawczych i u której stwierdzono pierwsze symptomy zagrożenia wykluczeniem społecznym. W innych projektach (m. inn. : Gdańsk – MOS-t; Łódź – Model Monar; Toruń – MWIS) – grupa docelowa odbiorców była zawężana tylko do kategorii np. wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych, proponowanymi formami interwencji były najczęściej działania oparte na różnych zastosowaniach mentoringu, a kontekstem problemowym było ułatwianie procesu aktywizacji społeczno - zawodowej i życiowego usamodzielniania młodzieży z „trudniejszych” środowisk.</p> <p>Cechą specyficzną walidowanego produktu jest też zaproponowanie potencjalnym użytkownikom szerokiego zestawu materiałów i programów edukacyjnych wykorzystujących kulturoterapię, jako metodę pracy wychowawczej – której istota jest kompleksowe oddziaływanie na kształtowanie u młodzieży systemu wartości i kompetencji społecznych.</p> <p>Zatem zalety kompleksowej profilaktyki społecznej są najważniejszym wyróżnikiem walidowanego „zamojskiego” produktu finalnego stworzonego w tym projekcie innowacyjnym. Jak to wykazano w raporcie z ewaluacji – uzyskane w badaniach ewaluacyjnych oceny dobre i bardzo dobre – szczególnie w odniesieniu do zauważalnej poprawy funkcjonowania uczniów zagrożonych wykluczeniem społecznym – potwierdzają odpowiedniość zaproponowanego modelu dla potencjalnych odbiorców i użytkowników, jako propozycji zgodnej z potrzebami obu tych kategorii adresatów.</p> <p>W opisach poszczególnych 5</p>
--	--	--	--	---

				<p>składników produktu finalnego dokonano zaprezentowania rezultatów testowania i wynikających z tego opisu refleksji. Jako mniej przydatne zostały uznane propozycje w zakresie zastosowania zajęć z dramaterapii i mediacji, zaś za najbardziej przydatne uznano zajęcia z arteterapii, zajęcia wspierające i obozy przetrwania.</p> <p>Można na tej podstawie uznać, że przedstawiony do zaopiniowania produkt finalny projektu jest zgodny ze strategią w zakresie celu i grupy docelowej – której treścią jest poszukiwanie skutecznych metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.</p>
2. Skuteczność produktu (korzyści dla grup docelowych)	0,20	4	0,80	<p>Jak to potwierdziły badania ewaluacyjne - skuteczność poszczególnych składników produktu finalnego jest zróżnicowana – od uznanej za wysoką w odniesieniu do zajęć z arteterapii, zajęć wspierających i obozów przetrwania, do znacznie gorzej ocenionych zajęć z dramaterapii i mediacji. Zauważalnym i to w dużym stopniu - przez wychowawców, jest wpływ zajęć prowadzonych w ramach projektu na poprawę funkcjonowania uczniów zagrożonych wykluczeniem społecznym - co jest widoczne jako pozytywne zmiany zachowań uczniów objętych wymienionym zagrożeniem. Zatem w ocenie odbiorców i użytkowników produkty finalne wypracowane w projekcie są skuteczne – co wyraża się w pozytywnej ocenie efektywności elementów proponowanego modelu.</p> <p>Na uwagę zasługuje także wskazana przez Wnioskodawcę możliwość zwiększenia skuteczności proponowanych metod przez wspólne podsumowanie zajęć z prowadzącymi nauczycielami i uczniami oraz spotkania uczestników z prowadzącymi zajęcia i rodzicami.</p>

				<p>Najbardziej dostrzeganą zaletą modelu – także w porównaniu z innymi podobnymi projektami w tym samym Temacie PIT - jest nowatorskie podjęcie tematyki profilaktyki wykluczenia społecznego. Elementami skuteczności modelu są proponowane metody pracy, organizacja procesu wsparcia i właściwy dobór grup docelowych. W materiałach edukacyjnych dla użytkowników zwraca uwagę częste odwoływanie się do przykładów z codziennego życia i dostosowanie oferty merytorycznej przedstawianej młodzieży do ich potrzeb i preferencji. Zaletą modelu jest także niska kosztochłonność i brak ograniczeń prawnych w stosowaniu proponowanych rozwiązań.</p> <p>Z całą pewnością produkt finalny przyczynia się do zmniejszenia występowania zjawiska zagrożenia wykluczeniem społecznym młodzieży gimnazjalnej i ich rodzin.</p>
3. Aktualność potrzeby wprowadzenia produktu	0,20	4	0,80	<p>Model opiera się na łącznym wykorzystaniu kilku czynników mających istotny wpływ na proces wychowawczy: system wartości i kompetencji społecznych, wychowanie przez kulturę z uwzględnieniem kształtowania kompetencji artystycznych oraz edukacja nauczycieli na rzecz wykorzystania kulturoterapii w pracy pedagogicznej, a ich istota polega na zintegrowaniu działań i ich kompleksowości – zarówno w zakresie działań, jak i odbiorców. Biorąc pod uwagę zdiagnozowany w I etapie wdrażania projektu deficyt istniejących na rynku edukacyjnym efektywnych rozwiązań w pracy wychowawczej z młodzieżą gimnazjalną – można uznać, że oferta modelu odpowiada współczesnym wyzwaniom i potrzebom powszechnego stosowania bardziej niż dotychczas skutecznych rozwiązań z zakresu profilaktyki wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży.</p>

4. Stopień skomplikowania produktu (łatwość zastosowania wypracowanych narzędzi)	0,15	4	0,60	<p>Produkt finalny ma czytelną dwuelementową strukturę tworzoną przez produkty pośrednie. Elementami składowymi Modelu są 4 zestawy materiałów i programów:</p> <p>1/programy edukacyjne wykorzystujące kulturoterapię jako metodę pracy wychowawczej;</p> <p>2/procedury i dobre praktyki w pracy z rodzicem i uczniem wykluczonym społecznie;</p> <p>3/procedury i dobre praktyki współpracy instytucji działających na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym;</p> <p>4/materiały edukacyjne dla nauczycieli-zawierające opisy koncepcji - podstaw teoretycznych, celów, działań i metod Zintegrowanego Modelu Kulturoterapii oraz konspekty zajęć terapeutycznych z wykorzystaniem kulturoterapii w pracy wychowawczej. Formą materialną produktu są zestawy programów i materiałów z załącznikami zawierającymi konkretne narzędzia i instrumenty. Załączniki w sposób wyczerpujący opisują zasady stosowania poszczególnych instrumentów, zawierają także niezbędne instrukcje i wskazówki stosowania, programy szkoleń kwestionariusze ewaluacyjne. Na tej podstawie potencjalny użytkownik łatwo będzie mógł skorzystać z wersji dostępnej elektronicznie lub z wydruków papierowych tych produktów.</p> <p>Opiniowany produkt w odniesieniu do warstwy instrumentacyjnej wyróżnia zatem czytelna, logicznie uporządkowana struktura i relatywna łatwość stosowania zaproponowanych narzędzi – produktów pośrednich projektu.</p>
5. Możliwości zastosowania przez użytkowników (prawne, organizacyjne)	0,10	4	0,40	<p>Zalety opiniowanego produktu finalnego są wielorakie – wieloaspektowe, wielopłaszczyznowe i wysoce uniwersalne. Uniwersalność dotyczy</p>

				<p>całej procedury wdrożenia nowych narzędzi. Poszczególne narzędzia wymagają zróżnicowanego dostosowania do specyfiki i/lub potrzeb grupy docelowej – co świadczy o ich elastyczności i gwarantuje zachowanie podobnego udziału interesariuszy w ostatecznej formie narzędzi i efektach. Nie występują żadne ograniczenia prawne ani formalne – dzięki czemu produkt finalny może bez przeszkód być wykorzystywany przez:</p> <p>a/nauczycieli w pracy pedagogiczno-wychowawczej szkołach gimnazjalnych b/domy kultury, organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką wykluczenia społecznego; c/ośrodki doskonalenia nauczycieli w procesie doskonalenia i rozwoju kwalifikacji nauczycieli;</p> <p>Na poziomie szkół gimnazjalnych – gdzie model znaleźć powinien najszerszy użytek – możliwości implementacji propozycji Modelu Kulturoterapii zależą od dyrekcji szkoły, jako wprowadzenie uzupełnienia do podstaw programowych nauczania. Dobrą propozycją Wnioskodawcy jest przeznaczenie na potrzeby zajęć z kulturoterapii godzin będących w dyspozycji dyrektora szkoły na zajęcia wychowawcze z uczniami z uwzględnieniem ich potrzeb rozwojowych. Jedynym mankamentem jest jednak brak możliwości użycia zachęt finansowych motywujących nauczycieli do stosowania rozwiązań Modelu w ich pracy pedagogiczno-wychowawczej.</p> <p>Kompletność opisów produktu finalnego wraz z wyczerpującymi wskazówkami wdrożeniowymi jest wielką szansą na łatwe i szybkie replikowanie w powszechnej skali – nie tylko regionalnej – ale i ze względu na modelowość oferowanych rozwiązań – także w skali ogólnopolskiej. Pod względem walorów wdrożeniowych – oferta Projektodawcy</p>
--	--	--	--	--

				dobrze komponuje się z propozycjami modeli interwencji z pozostałych projektów w tym samym Temacie PIT.
6. Efektywność (nakłady do rezultatów) wprowadzenia rozwiązania	0,15	4	0,60	<p>Zaproponowane formy i możliwe do uzyskania korzyści wydają się być odpowiednie dla zachęcenia szerszych grup użytkowników do wykorzystania oferowanego rozwiązania w całości lub w odpowiednio dla danego podmiotu w wybranych elementach.</p> <p>Wdrożenie modeli nie generuje dodatkowych obciążeń finansowych – a zmiana odbywa się głównie dzięki zaangażowaniu nauczycieli i dyrekcji szkoły oraz lepszej współpracy szkoły z jej otoczeniem instytucjonalnym.</p> <p>Korzystność ekonomiczna rozwiązań proponowanych przez Model Kulturoterapii polega na tym, że rozwiązania te prowadzą docelowo do zmniejszenia nakładów na wsparcie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym dzięki integrowaniu aktywności różnych instytucji (MCPR, szkoła, uczelnia) – co zapobiega dublowaniu się podejmowanych przez te instytucje działań. Realizacja projektu udokumentowała korzystność odpowiednio wczesnej i możliwej do szerokiego zastosowania metody wczesnej interwencji socjalnej – jaką jest profilaktyczna rola Modelu Kulturoterapii – zapobiegająca znacznie większym kosztom interwencji celowościowych w przypadkach zagrożenia konkretnych osób zjawiskiem wykluczenia społecznego.</p> <p>Zaproponowane modele są powiązane z potrzebami, produkty finalne nie wymagają ponoszenia ponadnormatywnych kosztów funkcjonowania szkoły, a możliwość ich samodzielnego zastosowania przez szkołę stanowią ważne zalety, które znacząco zwiększają prawdopodobieństwo wykorzystania produktów finalnych w przyszłości przez</p>

				szkoły gimnazjalne.
7. Innowacyjność rozwiązania	0,10	3	0,30	<p>Zaproponowane w projekcie metody wczesnej interwencji socjalnej wobec dzieci i młodzieży same w sobie nie stanowią innowacji, ale innowacją jest model interwencji zintegrowanej a przez to kompleksowej. Model opiera się na łącznym wykorzystaniu kilku czynników mających istotny wpływ na proces wychowawczy: systemie wartości i kompetencji społecznych, wychowaniu przez kulturę z uwzględnieniem kształtowania kompetencji artystycznych oraz edukacji nauczycieli na rzecz wykorzystania kulturoterapii w pracy pedagogicznej. Przedmiotem integracji w rozwiązaniach Modelu są zarówno działania jak i odbiorcy.</p> <p>Innowacyjność Modelu Kulturoterapii przejawia się we wszystkich 3 wymiarach: problemu, grupy docelowej i formy interwencji, ale charakter proponowanych rozwiązań wyraźnie wskazuje na wiodącą rolę wymiaru formy interwencji - zatem na poziomie innowacyjności określanym jako najniższy - innowację stanowi bowiem twórcze i o charakterze wszechstronnym i nowatorskim - połączenie znanych już rozwiązań.</p> <p>Poszczególne elementy składników pośrednich produktu finalnego nie są nowością, gdyż w różnych zakresach podobieństwa były już stosowane w polityce edukacyjnej. Jednakże w opisanym zakresie kompleksowości propozycja rozwiązań zaoferowana w tym projekcie dotychczas w kraju nie była stosowana. Zaletą główną jest właśnie kompleksowość – gdyż proponowany model jest wewnętrznie spójny, a jego składniki pośrednie są ze sobą powiązane funkcjonalnie i logicznie. Dzięki temu skuteczność interwencji - jak to potwierdzono w</p>

				wynikach testowania - jest wysoka. Beneficjent wyczerpująco określił warunki i wymogi wg których zaproponowane rozwiązania „Zintegrowanego Modelu Kulturoterapii w pedagogice młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym” mogą być wykorzystywane i replikowane w innym czasie, miejscu, okolicznościach i funkcjonować w przyszłości jako powszechna praktyka.
RAZEM (maksymalnie 5 punktów)	1,00	----- ----- -	3,90	Opiniowany produkt finalny spełnia w zadawalającym stopniu wszystkie 7 kryteriów oceny.

Opinia na temat zmian wprowadzanych przez beneficjenta w zakresie strategii upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki oraz ewentualne rekomendacje w tym zakresie:

Strategie upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki zaproponowane po zakończeniu fazy testowania nie przewidują konieczności zmian w stosunku do wersji wcześniej zaakceptowanej strategii wdrażania projektu .

Komentarz i rekomendacje eksperta¹:

Opiniowany produkt finalny spełnia w wystarczającym stopniu i pod każdym względem wszystkie 7 kryteriów oceny, co w pełni uzasadnia jego pozytywną rekomendację.

Potwierdzona została zgodność produktu finalnego z celami projektu i określono jak dalece proponowana innowacja ma szansę sprzyjać rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów i w jaki sposób będzie wywierała wpływ na sytuację grup docelowych. Beneficjent wyczerpująco określił warunki i wymogi wg. których zaproponowane **rozwiązania Zintegrowanego Modelu Kulturoterapii** mogą być wykorzystywane i replikowane w innym czasie ,miejscu, okolicznościach i funkcjonować w przyszłości jako powszechna praktyka .

Projektodawcy stworzyli spójną i przemyślaną koncepcję modernizacji koncepcji edukacyjnej - dając w tym przykład dobrej praktyki ,która mogą z powodzeniem wykorzystywać inne placówki kształcenia gimnazjalnego w Polsce .

¹ W przypadku rekomendowania odrzucenia opisu produktu finalnego i braku jego walidacji komentarz powinien zawierać uzasadnienie takiej propozycji z odniesieniem do tych elementów arkusza oceny, które zaważyły na negatywnej decyzji.

Zaproponowane w projekcie rozwiązania są niezwykle na czasie - **odpowiadają na aktualne potrzeby podejmowania wczesnej interwencji socjalnej wobec dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym w środowisku szkolnym i jego naturalnym otoczeniu społecznym.** Opiniowany produkt w odniesieniu do warstwy instrumentacyjnej wyróżnia **relatywna łatwość stosowania zaproponowanych narzędzi** – produktów pośrednich projektu. Nie stwierdzono występowania dla użytkowników **ograniczeń prawnych, finansowych lub organizacyjnych**.

Produkt finalny jest możliwy do replikacji w jego całościowym wymiarze oraz także w zakresie ograniczonym tylko do wybranych elementów. Beneficjent wyczerpująco określił warunki i wymogi wg. których zaproponowane modele modernizacji oferty edukacyjnej mogą być wykorzystywane i replikowane w innym czasie, miejscu, okolicznościach i funkcjonować w przyszłości jako powszechna praktyka

Można uznać bez żadnych wątpliwości, że produkt finalny projektu jest **skuteczny** zarówno dla kategorii docelowych **odbiorców** – jak i **użytkowników** modelu.

Powyższe argumenty uzasadniają zatem następującą **rekomendację**:

- uznać produkt finalny za zwalidowany,

- uznać produkt finalny za niezwalidowany.

Antoni Rutka Warszawa, dn.2013 r.